

Farger i arkitektur

Fargemetodologi og casestudier

Forarbeid til masteroppgave i arkitektur, vår 2015
Bjørg Helene Andorsen

Veileder: Eileen Garmann Johnsen
Biveileder: Kine Angelo
NTNU Fakultetet for arkitektur og billedkunst
Mai 2015

SAMMENDRAG

Jeg ønsker å gjøre et dypdykk i temaet farger i arkitektur for å tilegne meg kunnskap om og bruk av metoder innenfor fargesetting.

Jeg har et ønske om å bruke det jeg lærer meg inn mot prosjektering, men for å få mest mulig ut av diplomsemesteret med tanke på mitt spesifikke tema har jeg valgt å bruke eksisterende bebyggelse i oppgaven.

Diplomoppgaven er inndelt i tre case. Valg av inndeling bunner i

litteratur om fargepedagogikk for arkitekter. Jeg har et mer teoretisk case som sørger for innhenting av informasjon, møte med fagpersoner, øvelser i fargeregistrering og dokumentasjon og innhenting av metoder og bruk av disse i et mindre omfang.

De to siste casene er mer praktiske, og lar meg sette meg inn i to ulike typologier; en gate og et boligfelt. Dette gir meg to ulike tilnærminger til temaet fargesetting.

For å samle og prosessere den kunnskapen jeg opparbeider meg, vil jeg arbeide med dokumentasjon av dette i form av en håndbok.

RETTELSESER 19. november 2015

I forbindelse med innlevering av forarbeidet 24. november og den retningen oppgaven har tatt i løpet av høsten har jeg ført opp endringer fortløpende i forarbeidet. Rettelsene merkes med /Endret tekst

Innledning	1
Oppgaven	5
Tema	17
Prosjektstyring	25

Innledning

$$2 \mid 3$$

HVORFOR FARGER?

Jeg opplever at farger har et stort, ubenyttet potensiale innenfor dagens og fremtidens arkitektur.

Jeg savner en metodikk for å prosjektere med farger, samt det å ha en faglig tyngde bak avgjørelser når det kommer til farger i arkitektur.

For å opparbeide meg erfaring fra denne noe forsømte delen av vårt fagområde, tilegner jeg diplomsemesteret mitt i fargeplanleggingens tegn.

$$4 \mid 5$$

Oppgaven

$$6 \mid 7$$

OPPGAVEDEFINISJON

Å studere farge teori som basis for fargemetodologi for arkitekter.

*Å tilegne meg en metodikk for å arbeide med farger i prosjektering.
/Å tilegne meg en metodikk for å arbeide med fargeplanlegging i bygde miljø.*

MÅL

Å undersøke eksisterende metoder for bruk av farger i prosjektering
/Å undersøke eksisterende metoder for fargeplanlegging.

Å utvikle estetiske kvaliteter ved hjelp av fargesetting i bygde miljø
/Å utvikle en metode som kan brukes for å utarbeide en fargeplan for en eksisterende bebyggelse.

OPPGAVENS STRUKTUR

Opgaven deles inn i tre case og semesteret struktureres etter disse. Casene undersøkes ved hjelp av praktiske øvelser, teoretiske studier og ekskursjoner.

Den tredelte inndelingen har bakgrunn i Dahlins fargepedagogikk for arkitekter¹. Jeg vil bli kjent med et reportoar av eksisterende metoder når det kommer til fargesetting og -planlegging av bygde miljø.

1 (Dahlin, Åsa: "Om färgupplevelse - Ett arkitekturpedagogiskt perspektiv", Utgitt ved KTH, Stockholm, 1999)

VALG AV CASE

For å kunne avgrense emnet har jeg valgt meg tre mindre oppgaver som henger sammen med det en arkitekt burde vite for å arbeide med farger. Til sammen vil casene dekke de feltene jeg savner kunnskap om innenfor det å arbeide med farger.

Det første caset er av en mer teoretisk art, mens de to siste er mer praktisk.

Jeg vil gjennom casene kjent med et repertoar av eksisterende metoder når det kommer til fargeplanlegging i

bygde miljø og ser derfor nærmere på to ulike typologier.

OM DEN TEORETISKE DELEN

Jeg ønsker å finne frem til eksisterende metoder og tilegne meg en nødvendig mengde teori for å opparbeide meg den nødvendige tyngden en trenger på fagfeltet.

Gjennom litteraturstudier og samtaler med fagpersoner kan jeg utvikle min evne til å diskutere fagfeltet, og også arbeide innenfor fagfeltet.

OM DEN PRAKTISKE DELEN

Det essensielle vil være å kunne ta steget ut fra teorien og praktisere det jeg har tilegnet meg av teori.

Hvilke metoder finner jeg, og hvilke kan brukes videre inn i de praktiske casene? Hvordan kan en utarbeide en fargeplan for et gateløp versus et boligfelt?

CASE 1

10 | 11
Case 1 skal videreutvikle kunnskap fra AAR4400 Form og farge 1 og AAR4435 Form og farge 2. Jeg vil studere det materielle aspektet ved farger i tillegg til systemmetoder.

Kan fargeteorier som brukes i kunst hjelpe meg med fremgangsmåter for å arbeide med farger i arkitektur?

Kan jeg opparbeide meg en forståelse for hvorfor noe oppfattes som mer pent enn noe annet? Hvordan kan en analysere og reflektere seg frem til et svar?

Jeg ser for meg å arbeide med ulike øvelser for å få innsikt og praktisk erfaring som blir grunnlaget for de påfølgende case'ene:

- Fargesystemene til Goethe, Itten, Munsell og NCS. Hva gir disse av muligheter og begrensninger?

- Kunstnerlig trening og harmonilære

- Se etter påstander om farger fra kunst og undersøke bruksområde opp mot en arkitektonisk setting

- Collage. Utforske collage som kommunikasjonsverktøy for farger og som verktøy for utvikling av fargeplan

- Fargeblanding med pigmenter

- Velge ut bygg jeg mener er godt eller ikke så godt fargesatt, og deretter analysere dem. Er det klare sammenhenger mtp. harmoni/disharmoni etc.?

Temperert fargesirkel malt med varme og kalde akrylfarger fra juli 2015.

CASE 2

12 | 13
Case 2 kombinere øvelser i systemmetoder og romlighetsmetoder (se side 26 og 27 for nærmere beskrivelse).

Jeg har valgt Munkegata i Trondheim. Gateløpet er fargesatt av professor i fargebruk Arne E. Holm på 1970, og fargeregistrert sommeren 2014 av undertegnede for Trondheim kommune og NTNU.

Dette gir gode forutsetninger for å utforske metoder for kommunikasjon av farger og metoder for

utarbeidelse av fargeplan på bakgrunn av eksisterende og historiske aspekter.

De praktiske øvelsene som ligger i dette vil grovt sett være:

- En helhetlig vurdering av fargesettingen slik den er og har vært.

- Finne utgangspunktet for Holms fargesetting og utforske materialet.

- Utarbeide et forslag til en ny/vedlikeholdt fargeplan for gaten.

De mer teoretiske aspektene vil gå på følgende:

- Farger i eksteriør, kunnskap om fargens historiske, kulturelle og geografiske betydning.

- Prosjekteringsverktøys fordeler og ulemper når det kommer til gjengivelse av farger i ulike medier (tegning, maling, modell og datasimuleringer).

Postkortmotiv av Munkegata med Stiftsgården og Nidarosdomen fra ca. 1915.
Bildet er hentet fra Flickr.com, og er lagt ut av Trondheim byarkiv.

CASE 3

14 | 15
I case 3 vil jeg fordype meg mer i fargesetting. Beboerne i rekkehusene i Anton Jenssens vei på Ranheim (på folkemunne kalt "Gråhusan") har ytret et ønske om en ny fargesetting for boligområdet.

Jeg ønsker å tilegne meg ulike metoder for fargesetting som kan brukes på dette området. Jeg vil utforske visualisering av farge med fysiske modeller, tegning og dataverktøy.

Dette caset utforsker først og fremst romlighetsmetoden. Jeg ser for meg følgende øvelser innenfor caset:

- Finne stedets naturlige fargepalett (vha. vegetasjon, omgivelser og vær)
- Utforske materialitet og abstraksjonsnivå for kommunikasjon av fargesetting ved hjelp av modell
- Utarbeide fargeplaner for området, med ulike teoretiske utgangspunkt eller ved hjelp av metoder jeg tilegner meg eller utvikler

- Undersøke hvilke dataprogram som egner seg for arbeid med farger og bli kjent med programmets fordeler og begrensninger

Foto fra Anton Jenssens vei, juni 2015

Tema

AKTUALITET

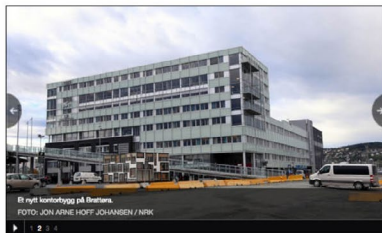
Mye av dagens arkitektur gjenspeiler den gjengse arkitekts kunnskap om fargebruk. Mange har et anstrengt forhold til feltet, og for å ikke gå i en fargefelle holder en seg i stedet unna hele paletten.

Trenden i dag er at flere og flere maler boligene sine i grå, hvite eller sorte farger, kanskje som et resultat av at dagens prestisjearkitekturen?

Ønsker vi virkelig at storparten av våre bygde omgivelser gråmales?

– Gråfargen på bygninger kan gjøre oss deprimerede

Alle de grå bygningene rundt oss påvirker humøret vårt, mener universitetslektor og interiørarkitekt. I hun er også bekymret for at viktig fargekunnskap går i glemmeboka.

Et nytt kontorbygg på Bremsen
FOTO: JON ARNE HOFF, JOHANSEN/NRK

Journalist
Kaja Kristin Ness

Journalist
Almond Aune Nilssen

GANUNGAN

Oppdatert 26.08.2014, kl. 10:42

Utsnitt fra artikkel hentet fra følgende nettside:
<http://www.nrk.no/trondelag/grafarge-gjor-oss-deprimerte-1.11953123>

Hele Norge males grått

Norske bolighus blir mer og mer fargeløse. – Grått er en ikke-farge, mener professor i arkitektur.

GRÅTT I GRÅTT: Jotun sier at fire av fem solgte malingspottar er i fargeløse hvitt, grått, brunt eller svart. Slikke farger er nå populære.
FOTO: LARS IVAR NORDAL

Journalist
Lars Ivar Nordal

Journalist
OleSven Aune

MER OM ARKITEKTUR

Publisert 20.08.2014, kl. 11:44

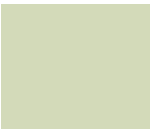

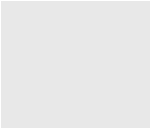

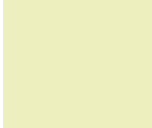

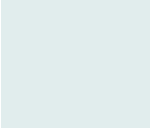

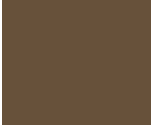

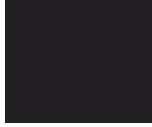
Utsnitt fra artikkel hentet fra følgende nettside:
<http://www.nrk.no/kultur/hele-norge-males-gratt-1.11888126>

MOTIVASJON

Jeg ønsker å ta i bruk fargesetting og -planlegging i virket som ferdigutdannet arkitekt.

Tidligere i studieforløpet har jeg valgt materialer i prosjekteringen, og farger har dernest kommet til uttrykk gjennom det valgte materialets farge. Til høyre kan en se fargepaletter fra prosjekter utarbeidet i 3. og 4. årstrinn.

Jeg ønsker å lære meg å arbeide med fargevalg med en logisk og objektiv tilnærming.

	Krystallen galleri	Mathall	Larsenstuggu	Kapell
	Høst 2013	Vår 2013	Høst 2014	Vår 2014
Hovedfarge				
Sekundærfarge				
Sekundærfarge				
Sekundærfarge				

FARGEPELAGOGIKK

For å strukturere diplomen min ble Åsa Dahlin sitt arbeid innenfor fargepedagogikk svært kjærkomment. Dahlin har studert farge i arkitekturundervisning ved flere skoler i flere ulike land og fullførte i 1999 sin avhandling "Om färgupplevelse - Ett arkitekturpedagogiskt perspektiv" (Dahlin, 1999).

Dahlin inndeler undervisning av farge inn i tre undervisningsmetoder for å lære seg faget. Disse er material-, system- og romlighetsmetoden.

1. MATERIALMETODER

Trening i maling, blande pigmenter og å øve ulike maleteknikker.

- Kunstnerlig trening
- Fargeblanding
- Praktisk fargelære
- Collage
- Materiallære
- Fargestudier i arkitekturprosjekter
- Praktisk trening i å anvende beskrivningssystemet

2. SYSTEMMETODER

Det teoretiske utgangspunktet, å gå ut fra fargelære, fargesystem og fargeforskning.

- Å kommunisere farge i arkitektoniske sammenhenger, språk og filosofiske aspekter
- Teoretisk fargelære
- Fargesystem
- Litteratur
- Lys (i teoretisk sammenheng)
- Psykologiske aspekter
- Fargeforskning

3. ROMLIGHETSMETODER

En fargetrening som går ut ifra arkitektens arbeide med romlighet.

- Fargesettingsøvelser
- Farge, form, lys, materiale og tekstur i sammenheng og kontekst
- Analyse med utgangspunkt fra rom (eksteriør og interiør)
- Kunnskap om fargens historiske, kulturelle og geografiske betydning for arkitekturen
- Datasimuleringer av farge og lys

Prosjektstyring

ARBEIDSMETODER

26 | 27
Jeg vil ta i bruk en forskningsbasert tilnærming til diplomten, bl.a. ved å gjøre teoretiske studier, opparbeide meg erfaringer og eksperimentere. Noen av arbeidsmetodene jeg ser for meg er:

Kick-off: Ha en planlagt startuke som gjør at en kommer i gang med en gang. Utføre praktiske øvelser og finne frem tilhørende fargeteori

Modellstudier: Velge meg utsnitt av de valgte case'ene og jobbe med disse i ulike skalaer

Scenarioer for case: Jobbe ut flere fargesettinger ut fra ulike teorier og fri meg fra tanken om å finne "det riktige svaret"

Hands on: Ta tak i materialet, arbeider jeg med en case kan jeg prøve å jobbe i utsnitt i 1:1 og lage mock-up'er for å kjenne på den fysiske delen av arbeidet

Zoom in - zoom ut: Ha i mente at det er mange skalaer å jobbe i, og eksperimentere med ulike metoder

Referanseprosjekt: Innhente referanseprosjekt jamfør case 2 og 3 for inspirasjon

Referansepersoner: Ta en prat med lokale og eksterne fagpersoner når jeg trenger input til det jeg arbeider med

FORSLAG TIL INNLEVERT MATERIALE

Tegninger:

- Situasjonsplan 1:1000/1:500
- Fasadetegninger 1:100/1:50

Modeller:

- Situasjonsmodell 1:500
- Modeller 1:50/1:20/1:10
- Fargeprøver 1:5/1:1

Trykt materiell:

- Prosesshefte
- Plansje

Annet:

- Illustrasjoner av case
- Modellfoto
- Fargeprøver

FREMDRIFTSPLAN

		August			September					Oktober		
		33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43
28 29	Aktivitet	Case 1	Ekskursjon 1		Case 1 forts.		Case 2		Analyserer materiale Fasader av gateløp	Ekskursjon 2		
		Malerkunst Fargesystem Harmonilære Referanseprosjekter Romlige fargestudier	Reise til Stockholm, Oslo og Bergen Besøke utvalgte bygg i byene Møte (fag)personer som arbeider med arkitektur og farger					Tegning og maling Fargeregistrering		Fargeplan for gateløpet	Reise til Bergen Delta på undervisning v/Mette Lóränge, KhiB	
	Teori	Fargebruk i billedkunst Naturens farger Maling og pigmenter							Farger og materialer Fargeplanlegging			
	Verktøy	Testmodeller Teori		Skissebok, NCS S Index, Colourpin, Akvarellmaling							Modeller og maling Fargeplan	
	Milepæl	▲ Oppstart								▲ Midtsemester		

	November					Desember				Januar					
	44	45	46	47	48	49	50	51	52	1	2	3			
Case 3 Ranheim	Utarbeide retningslinjer for fargeplan					Fargesetting av området, fremstille fargeplanen				Presentasjon			Sensur		
Situasjonsmodell Projeksjonstegninger	Male situasjonsmodell Fasadeoppriss i ulik skala					Refleksjon Ferdigstille materiale									
						 Innlevering				 Sensur					

Forarbeid til masteroppgave i arkitektur, vår 2015
Björg Helene Andorsen

bjorg.andorsen@gmail.com
+47 902 56 698

